

Voorzitter,

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag hoe het er voorstaat in de lokale democratie, moet je eerst de vraag beantwoorden wat democratie is. Het lijkt mij belangrijk te constateren dat 'democratie' een breed begrip is en moet zijn. Het gaat om meer dan mensen kiezen, die dan bij meerderheid beslissen. Zo is er bijvoorbeeld geen democratie zonder rechtsstaat (en ook andersom). Ik gebruik graag een brede definitie van democratie:

- Er is een volksvertegenwoordiging
- Er zijn vrije, eerlijke en geheime verkiezingen
- Er is sprake van een scheiding van machten
- Er wordt gestreefd naar politieke gelijkheid voor iedereen
- Er is een grondwet, waardoor er geen willekeur is, het recht van de sterkste is niet leidend en die de bescherming van minderheden is gewaarborgd.
- Er is bescherming van de vrijheid van de burgers
- Er is ruimte voor een maatschappelijk middenveld, de zogenaamde civil society
- En er zijn vrije media waarmee het recht op informatie wordt verzekerd.

Zonder twijfel voldoet de Nederlandse democratie aan al deze eisen. En dat geldt ook - waar van toepassing - voor de lokale democratie. De raad is gelegitimeerd want die voldoet aan deze formele eisen. En daaruit voortvloeiend dus ook alle experimenten die we hier zo meteen gaan bespreken. Die functioneren straks allemaal onder de democratische legitimering van deze raad.

Dus de instituties zijn in stand en legitiem, maar er is zeker wat aan de hand. De instituties worden door te grote delen van de samenleving in twijfel getrokken. Ze worden niet altijd meer als vanzelfsprekend gezien en staan daarmee onder druk. Een recent internationaal voorbeeld is natuurlijk de verkiezing van Trump, die door 27% van Amerikaanse stemgerechtigden is gekozen en door een minderheid van de kiezers. Maar ook wij hier allemaal bij elkaar in deze raadszaal zijn door nog maar net de helft van de Groninger kiesbevolking gekozen. Dat we al geruime tijd grote groepen mensen kwijt zijn geraakt in het democratische proces is ernstig. En zelfs van de mensen die wel gestemd hebben bij de gemeenteraadsverkiezingen zegt meer dan zeventig procent van de ondervraagden in het onderzoek Stad en Raad zich niet, of zelfs helemaal niet gehoord te voelen door de gemeenteraad. En hoewel een kleine meerderheid van de ondervraagden zegt dat we voldoende betrokken zijn bij de stad, zegt een meerderheid geen vertrouwen te hebben in de besluiten van de gemeenteraad. Dat zijn ernstige cijfers, en die dwingen ons na te denken wat wij daaraan kunnen doen, in elk geval geven ze de urgentie aan.

Een ander voorbeeld:

als van zo'n 3,500 geënquêteerden gevraagd wordt of ze namen van raadsleden kennen, dan blijkt dat vrijwel geen naam meer dan 100 keer genoemd wordt. Dat ik persoonlijk met Jimmy Dijk en Rosita van Gijlswijk in de top drie van bekendste raadsleden sta is voor mij wel leuk, maar van zo'n geringe bekendheid wordt ik niet blij. Want het gaat niet om de persoonlijke bekendheid, maar wel om de mate waarin we in gesprek komen met de stad. En als de inwoners van Groningen ons al bijna niet kennen, dan wordt het ook lastig om met hen in gesprek te komen. En daar kom ik bij de kern van de lokale democratie: Zijn we in staat om in Groningen met elkaar in gesprek te komen? Is er een dialoog? Worden mensen gehoord? Weten we van hun noden en wensen? Hoe kunnen zij deelnemen aan het maatschappelijke debat?

Dus als ik de vraag moet beantwoorden hoe het er voor staat met de lokale democratie, of in het algemeen de democratie, dan moet ik bekennen dat ik dat een heel moeilijke vraag vind. Ik wil niet alarmistisch zijn, en mee doen aan een beeld van hel en verdoemenis. Dat wil ik niet omdat het niet klopt, maar ook omdat we er dan net zo goed met z'n allen mee op kunnen houden. Noem het maar optimisme uit noodzaak. Ik kan en wil niet anders.

Aan de ene kant wil ik dus niet paniekerig en fatalistisch doen, maar aan de andere kant wil ik er in elk geval ook voor waken dat we de situatie niet zelfgenoegzaam beoordelen. Dat we het allemaal keurig doen volgens de criteria die je kunt stellen aan een formeel goed georganiseerde democratie, betekent nog niet dat het allemaal goed is. Het democratische systeem is intact maar dat systeem is een randvoorwaarde, niet het sluitstuk van de lokale democratie.

Als we dialoog, het gesprek, als de kern van de lokale democratie zien, dan vind ik dat we veel meer in gesprek moeten met alle inwoners van de stad. En kunnen wij dat? Als raad? 39 mensen, van wie verwacht wordt dat wij het raadswerk naast andere maatschappelijke activiteiten doen? Nee, natuurlijk kunnen wij dat niet. Wij spreken veel met mensen in de stad. Wij betrekken groepen uit de stad bij onze oordeelsvorming en wij komen voort uit politieke partijen met een worteling in de Groninger maatschappij, maar zelf kunnen wij niet met de hele stad praten. Zelfs niet als we met meer raadsleden zouden zijn, grotere fractieondersteuning zouden hebben of een grotere griffie. Duizenden medewerkers van de gemeente en het college, die doen dat voor ons. Hun legitimiteit ontleen zij aan de rechtsstaat, en aan onze democratische controle. En zo benadert mijn fractie ook de discussie over het gebiedsgericht werken. Het gaat er vooral om dat wij het college en de gemeentelijke organisatie, samen met het maatschappelijk middenveld, ondernemers en welzijnsinstellingen, in staat stellen en legitimiteit geven om het maatschappelijk debat te voeren. Van mens tot mens. Door naar elkaar te luisteren. Door samen voorstellen te formuleren en vorm te geven aan hun eigen straat, buurt, wijk of dorp. Niet door van te voren al een vast omlijnd plan te hebben, voor de hele gemeente, maar in dialoog en toegesneden op de noden en wensen per straat, buurt, wijk en dorp. Dat met de overtuiging dat mensen in die straten, buurten, wijken of dorpen zaken vanuit hun eigen perspectief anders benaderen en andere keuzes maken dan een gemeentelijke organisatie, die uit gewoonte of uit bedrijfsvoeringslogica werkt met een gemeentebrede benadering.

En zo'n gesprek, dat democratische proces, behoeft ook kritisch en onafhankelijk gevolgd wordt door journalisten en bloggers in deze stad. Over de media gesproken: door de afname van het aantal journalisten en serieuze nieuwsmedia in het algemeen, en in het bijzonder ook de afname daarvan in de stad, staat ook de kwaliteit van nieuwsvoorziening in de gemeente onder druk. Een blik op de persbureau is voldoende illustratief. Toen ik bijna 7 jaar geleden begon als raadslid zaten er beduidend meer journalisten die meer pagina's of zendtijd tot hun beschikking hadden dan nu het geval is.

Dat gesprek dat vanuit de gemeente gevoerd moet worden samen met de stad, moet ook passen bij de snel veranderende wensen, mogelijkheden en communicatiegewoontes van de mensen in de stad.

Wat mij betreft doen wij als raad enthousiast mee aan dat gesprek. Laten we ruimte geven aan het experiment, gezamenlijk de zoektocht doen, met al onze twijfels en bezwaren bij de verschillende uitwerkingen, maar met één doel voor ogen: het vergroten van de deelname aan het democratische proces van de inwoners van de gemeente Groningen. En achteraf, of gaandeweg kunnen we indien nodig beoordelen of alles aan de eisen van democratie en rechtsstaat voldoet.